

ELŐSZÓ HELYETT

Én, Muminbocs édesapja, itt ülök ma este az ablakomnál, és nézem a nyári kert sötétjében táncoló muslicákat. Ez a saját kertem, a saját verandám, és a saját családom szunnyad a saját házamban.

Ám a mai estén gondolataim messzire szállnak, távoli és viszontagságos ifjúságomig. Ennek köszönhetően roppant jelentőségteljes és ünnepélyes döntést hoztam: megírom visszaemlékezéseimet. Voltaképp kötelességem Muminbocsra és az ő majdani leszármazottaira hagynom ezt a különleges könyvet, ami elmeséli az életemet. (No és ezenkívül jólesik, hogy magamról írhatok.)

Akadnak emlékeim, amelyeket hajdan elképesztőnek hittem, de mára kissé megkoptak. Ettől függetlenül visszaemlékezéseim megfelelnek a valóságnak – eltekintve néhány kisebb túlzástól és névváltoztatástól (melyek csak az események színezésére szolgálnak).

Hogy tapintattal legyek a még élő szereplők iránt, néhol a böngészek helyett lencsiket említettem, vagy lencsik helyett sünöket.

Azt azonban le kell szögezmem, hogy ifjúkori pajtásom, Kóbor nem más, mint Vándor édesapja, Kótyomfitty barátom fia pedig Muminbocs pajtása, Motyó. (Ha valaki nem találta volna ki magától. De hát ész tekintetében nem vagyunk egyformák.)

Te bohó kisgyermek, aki azt gondolod, édesapád tiszteletre méltó és komoly felnőtt – olvasd el apád

kalandos történetét, és ne feledd, hogy az apák mind egyformák. (Főleg, amíg fiatalok.)

Úgy gondolom, hogy szerény kis emlékeim olvas-tán sokan felkapják a fejüket, és: – Micsoda legény ez a Muminpapa! – rikkantják. Vagy: – Bizony ez lehetett ám csak az élet! – sóhajtják. (Borzasztó fennkölt vagyok!)

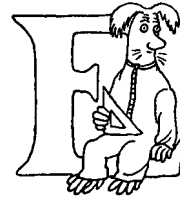
Végül hadd köszönjem meg mindazoknak a segít-ségét, akik közreműködtek abban, hogy életemből műalkotás készülhetett. Köszönöm elsősorban Fri-dolinnak, a hattivattiknak és feleségemnek, Mumin-bocs csodálatos édesanyjának!

Kelt: a Mumin-völgyben, júliusban

A Szerző

ELSŐ FEJEZET

*melyben bemutatom viszontagságos
gyermekkoromat, szökésemet a Mumusmamustól,
valamint első házamat és első barátomat.*



Egy szeles őszi estén egyszer csak úgy hozta az élet, hogy újságpá-pírba göngyölt csomagot találjanak a mumingyerekek árvaháza előtt. A cso-magban egy átázott porontyot letek: engem. Sejtelmem sem volt arról, vajon hol vannak a szüleim. (Az igazat megvallva: jobb sze-rettem volna, ha édesanyám egy kis, zöld mohával bélelt kosárba tett volna, de hát nem volt kosara.)

A Mumusmamus, így hívták a böngész asszony-ságot, aki az árvaházat alapította, sóhajtva pert-lit kötött a farkamra, hogy ne keverjen össze más muminbocsokkal. Teli volt velünk a ház, s mindnyá-jan egyformán komolyak és tiszták voltunk. A Mu-musmamus ugyanis többször fürdetett meg minket, mint ahányszor pusztit adott. Egyetlen gyöngéje volt: házi használatra horoszkópokat készített. Minden alkalommal, mikor új muminbocsot talált az árvaház lépcsőjén, gondosan szemügyre vette a csillagok állását.

Nagyon fontos dologról van szó!



Képzeltetik: ha fél órával később jövök világra, ellenállhatatlan kényszert érezhettem volna, hogy csatlakozzam a böngészek önkéntes rezesbandájához. Egy nappal előbb pedig hazárdjátékos válhattam volna belőlem.

(A szülőknek ezt jól a fejükbe kéne vésni!)

A Mumusmamus felpillantott az égre, és fejcsóválva annyit mondott: – Ezzel a boccsal még sok baj lesz. Túl tehetséges.

Igaza lett. (Nem mintha *engem* túlságosan is zavart volna.) Soha nem feledem el a házat, ahol éltünk. Egyáltalán nem volt olyan, mint amilyennek egy muminlaknak lennie kell. Nem volt elég zezzugos, sehol egy erkély, lépcső vagy torony. Lehangoló szögletességgel emelkedett a kopár pusztaság fölé.

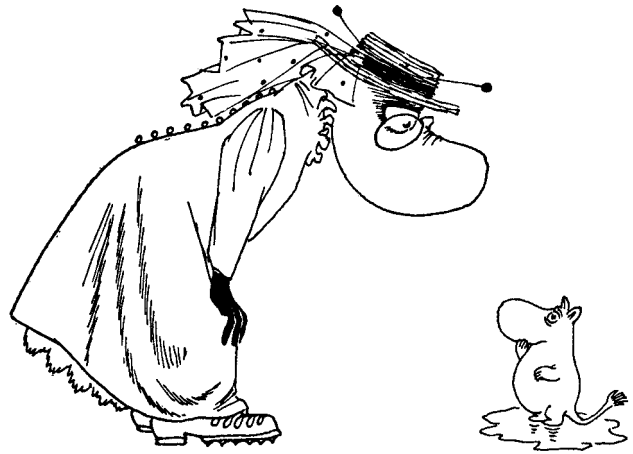
Emlékszem a ködre, az éji madarak rikoltásaira és a magányosan árválkodó fára a látóhatáron. Emlékszem a sötét folyosók hosszú ajtósorára és a dobozforma, barnasör-színre mázolt szobákra.

Sosem felejttem el, hogy tilos volt a takaró alatt lekváros kenyeret majszolni és házi kedvenceket tartani az ágy alatt. Éjszaka nem kelhettünk fel, és pusmogni sem volt szabad. Máig emlékszem a zabkása szomorú szagára...

Képzeljétek el, milyen érzés, mikor a farokbojtotokat illedelmes szögben tartva kell üdvözölnötök a Mumusmamust és valamennyi böngészt!

– Megfürödtél már? – kérdezte a böngész asszonya. – Hát mire fogod így vinni, te mihaszna? Nincs benned egy csöpp józan ész?

Nem volt.



Kezdetben sokat búslakodtam. A tükör előtt áll-dogáltam, és mélyreható, bánatos tekintettel nézve motyogtam magam elé:

– Pokoli élet. Egyes-egyedül vagyok.

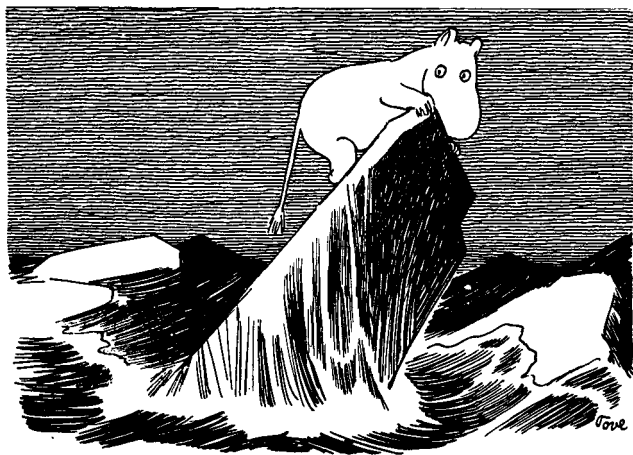
Vagy: – Soha, soha nem lesz jobb!

Mindezt egészen addig folytattam, míg meg nem könnyebbültem.

Aztán kitavaszkodott! Hirtelen történt. Álomittas hajtások bújtak elő ráncosan a föld alól, olyanok voltak, akárcsak az újszülött muminok fülcimpái. Éjjelente új szelek daloltak, zszibongott, zsongott, csivitelt a világ. Minden új ruhát öltött.

Egy napon nyugodt, szabályos dübörgés hallatszott a távolból. A jég zajlott a tengeren, hullámnyelvek nyaldosták a partokat.

Csakhogy mi sosem mehettünk le a tengerpartra. Jómagam egyedül bókásztam, és közben töpreng-



tem. Végiggondoltam mindazt, amit nektek itt elmeséltem: a csillagokról, a Mumusmamusról, a dobozforma szobákról, a hullámverésről és a farkamra kötözött masniról.

Kitalálhatjátok, hogy mi járt a fejemben: meg akartam szökni, csak épp nem tudtam még, hogyan.

Végül a szökés meglepően egyszerű volt: szinte túlságosan is az. Megvártam, míg mindenki elalszik. Akkor szép csendben kinyitottam az ablakomat, és a Mumusmamus ruhaszárító kötelét a párkányhoz csomóztam. Hangtalanul ereszkedtem le a nedves földre, s egy pillanatig lélegzet-visszafojtva hegyeztem a fületem.

Meg tudtam különböztetni a hullámok robaját és minden más éji neszt. Soha még ilyen élesen nem hallottam őket.

Mielőtt útnak eredtem volna, egy levelet tettem arra a lépcsőre, ahol hajdan újságpapírba bugyolálva rám leltek:

„Kedves Mumusmamus! Érzem, hogy nagy dolgok várnak rám. Az élet rövid, a világ nyitva áll. Egyszer talán babérkoszorúval a fülem mögött térek vissza. Addig is minden jót kívánok:

egy Muminbocs, aki más, mint a többiek

U.i.: Magammal vittem egy csupor tökfőzeléket!”

Véleményem szerint nagyon hatásosra sikeredtek soraim: egyszerűek és mélyek voltak. A Mumusmamus minden biztonnal elszégyellte magát, és lelkiismeret-furdalása támadt tőle.

Útnak indultam tehát: neki az éjszakának, egyedül, akár az ujjam, kicsit bizony féltem is – de nem nagyon! Legalábbis azt hiszem.



Mikor Muminpapa idáig ért hányatott gyerekkorának felidézésében, nagy megindultság kerítette hatalmába, úgyhogy félbe kellett szakítania a munkát, hogy kissé összeszedhesse magát. Tollára csavarta a kupakot, és az ablakhoz lépett. A Mumin-völgy csön-des volt.

Csak az északi szél suttogott az ezüst nyír levelei közt, s Muminbocs kötélhágcsója himbálózott neki-nekiverődve a falnak.

– Most is meg tudnék szökni – gondolta Muminpapa. – Az én koromban ez csak természetes – somolygott magában. Azzal elmacskásodott lábaival kilépett a párkányra. Magához húzta a kötélhágcsót. Nem volt könnyű megállni rajta. A fokok inogtak és hajladoztak.

– Ojjé! – suttogta Muminpapa, miközben szédülni kezdett.

– Hahó, apa! – szólt ki Muminbocs a szomszédos ablakból. – Mit csinálsz?

– Semmi, csak tornázom, fiacskám! Azt mondják, egészséges! Egy lépés le, kettő föl, egy le, kettő föl: jót tesz az izomzatnak!

– De csak ha nem pottyansz le! – mondta Muminbocs. – Hogy haladsz az emlékirataiddal?

– Jól – felelte Muminpapa, miközben sikerült remegő lábait megvetni a párkányon. – Épp szökésben vagyok. A Mumusmamus keservesen sír. Ropant megható lesz!

– És mikor olvasod fel nekünk is?

– Hamarosan: amint egész biztos nem leszek afelől, hogy sikerkönyvet írok... Ha Motyó és Vándor is akarja, holnapután felolvasom nektek. Semmi sem olyan jó, mint a saját könyvünket fennhangon olvasni!

– Meghiszem azt! – ásított Muminbocs. – Akkor szép álmokat!

– Szép álmokat! – felelte Muminpapa, és lecsavarta tolláról a kupakot.

– Szóval... Hol is tartottam? Megszöktem, és reggel... nem, az biztos, hogy később történt – morfondírozott magában.



Egész álló éjjel bolyongtam a zord ismeretlenben.

Nem mertem lepihenni, sőt, még oldalra sem pillantottam. Ki tudja, mit látok meg a sötétben? Megpróbáltam saját magam bátorítására énekelni, de mit sem segített. A hangom úgy remegett, hogy attól még inkább inamba szállt a bátorságom.

Azon az éjszakán még a köd is leereszkedett, s a bokrok karjukkal felém hadonászó rémeknek tetsettek. Egy pillanatra azt gondoltam, hogy visszafordulok. De tényleg csak egy szempillantásnyira. Mert képzeljétek, micsoda érzés lett volna visszakullogni egy ilyen büszke búcsúlevél után.

Végül megvirradt. A napkelte gyönyörű volt: fénynyalábok terültek el a látóhatáron, a köd pedig rózsaszínre vált, akár a Mumusmamus vasárnapi kalapján a szalag. Csöndben figyeltem, mint oszlik az éjszaka lehetévtékonyan gomolygó fátyollá. Harmatcseppek ragyogtak a pókhálókön és a nedves leveleken. A szívem majd szétpattant a boldogságtól. Hohó! Letéptem a gyűlöletes masnit a farkamról, és megszire hajítottam. A hűvös tavaszi hajnalon szép kis fületem büszkén hegyezve, orromat magasra tartva új mumintáncot roptam a szabadság örömeire.

Soha többé nem kell parancsra fürdenem! Soha többé nem kell ennem csak azért, mert öt óra van! És nem kell illedelmesen billentenem a farkamat, csak a király előtt! (Merthogy én királypárti vagyok, ha nem tudtátok volna.) Vége a barnasőr-színre mázolt dobozforma szobákban való alvásnak!

Micsoda öröm!

Ültem a napsütésben, eszegettem a tökfőzeléket, s mikor elfogyott, elgurítottam az üres csuprot. Attól a pillanattól fogva semmim sem volt. A világról semmit sem tudtam, ezért semmit sem tettem pusztá megszokásból. Nagyon boldog voltam.

Mentem, mentem, egyre csak mentem. Az út jobbra-balra kanyargott. Leszállt az este, majd az éjszaka. Egyszer csak nagy vihar kerekedett.

Koromsötét volt. Körülöttem dörgött és csattogott az ég, hatalmas szárnyak suhantak el felettem. A föld göröngyössé és iszapossá vált, az út elveszett a lábam alól. Izgalmas, ismeretlen illat áramlott felém, orrcimpám megtelt várakozással. Nem tudtam még, hogy ez az erdő szaga: a moha, a haraszt és a nedves levelek illata. A földre kuporodtam, fázós tappancsaimat magam alá húztam. A szelek kórusa folytatta süvöltését. Mielőtt álomba merültem volna, örömben nagyot ugrott a szívem, mikor a rám váró reggel ötlött eszembe.



Mikor másnap felébredtem, első pillantásom a zöldben, fehérben, aranyban tarkálló lombkupolára esett.

Ne feledjétek, egészen addig még sosem láttam fákat!

Úgy tetszett, mintha égiségig értek volna, és a levelek táncoló zöldjén átszűrődő reggeli fény egészen összezavart. Vidáman csácsogó madarak röpdöstek ágról ágra, szökdécseléseikkel záporoként szórva rám a fehér virágszirmokat.

Talpra szökkentem, hogy összeszedjem a gondolataimat. Azzal elkurjantottam magam: – Hahó! Kié ez az erdő?

– Bocsánat, de nem érünk rá! Játszunk! – felelték a madarak fejest ugorva a lombkoronába.

Elindultam az erdő mélye felé. A mohán bársonyosan ragyogtak a napsugarak, a harasztok árnyékában szárnyas lények és erdei manók nyüzsögtek. Korábban nem is tudtam, hogy léteznek. (Ha tudtam volna, akkor se megyek sokra a kis vakarcsokkal, hiszen aligha értettem volna szót velük.)

Végül egy sünt szólítottam meg, aki magában üldögélve egy dióhéjat tisztogatott: – Jó napot, asszonyom! Magányos vándor vagyok, aki különös csillagzat alatt született!

– Ühüm – dűnnyögte közönyösen a sünt. – Takaros kis dióhéj, nem igaz? Aludttejcs csöbör lesz belőle!

– Nagyon takaros – helyeselt. – Kié ez az erdő?

– Senkié! Vagyis hát mindenkié! – felelte furcsálkodva a sünt.

– Az enyém is? – kérdeztem.

– Felőlem lehet a tied is – mondta a sünt, és tovább pucolta a dióhéjat.



– Egészen biztos, hogy ez a hely nem a böngészeké? – nyugtalankodtam.

– Böngész? Az meg mi az ördög? – kérdezte a sün. Gondoljátok csak el! Ez a boldog lény még sosem látott böngészt!

– A böngészeknek hatalmas lábuk van, viszont egy csepp humorérzékük sincs – magyaráztam. – Lapos az orruk és kócos a hajuk. Egy böngész sosem csinál semmit a maga örömeire, hanem csakis kötelességből, emellett mindenkit kioktatnak és...

– Szent Isten... – dünnyögte a sün, és bemászott a harasztok közé.

– Vagy úgy! – gondoltam kicsit sértődötten (ugyanis lett volna még mesélnivalóm a böngészekről). – Itt tehát nem élnek böngészek. A hely senkié és mindenkié is. Az enyém is. Mihez fogjak? – töprengtem. Nem kellett sokat törni a fejemet. Mint mindig, amikor remek ötletem támad, belém villant: – Hoppá! Hát ez az!

Ahol akad egy muminbocs, és akad egy kies hely, ottan már csak egy ház hiányzik. Egy ház, amit saját kezűleg építek! Egy ház, ami csak az enyém!

Az építkezést a patak mellett kezdtem el. A parti fővény dúsan zöldellt: épp, mintha muminbocsoknak teremtették volna. Körös-körül virágzó sövény sor, melynek ágai behajlottak a patak vizébe.

Sosem feledem, micsoda boldogság töltött el első házam építése közben! És micsoda iramban dolgoztam! Biztos, hogy öröklött hajlam kérdése is ez, no meg a tehetség és a jó ítélőképességé. De mert az

öndicséret mindig bűdös, inkább csak a ház rövid leírására szorítkozom.

Első otthonom meglehetősen szűkös volt, ám magas és karcsú, mint amilyennek egy muminlaknak lennie kell. Sok kis erkély, torony és lépcső ékesítette. A sün kölcsönadta a lombfűrészét, így a verandát is fel tudtam ékesíteni fenyőtobozokkal és más fadíszekkel. A sárgaréz ajtóról sajnos le kellett mondanom, de a ház minden kétséget kizáróan egy cserépkályhára emlékeztetett. (Mi, muminok, megpróbáljuk megőrizni a hajdani korok stílusát, amikor még a cserépkályhák mögötti sutban éltek őseink. Megtehették, hiszen nem volt használatos akkortájt a központi fűtés.) A háztető csúcsára egy szép, hagymaforma gombot tűztem, és elhatároztam, hogy majd egyszer bearanyozom.

Mikor minden elkészült, fölmentem az emeletre, onnan a fölszintre, és mindeközben roppant elégedetnek éreztem magam, olyannyira, hogy eldöntöttem: a böngészek emlékét örökre kisöpröm a fejemből.

Csakhogy lassacskán mintha minden szomorúvá vált volna. Csodálkoztam és bosszankodtam magamon, mert az életet, akárhogy is, de unalmasnak éreztem. Az unalom annál keservesebb, minél több okunk volna arra, hogy jól érezzük magunkat.

Végül felkerestem a sünt.

– Mi újság? – kérdezte. – Csak el ne kezdj beszélni a böngészeidről!

– Ó, nem, nem! – tiltakoztam. – Hanem volna-e kedved megnézni a házamat? Üldögélhetnénk, beszélgetnénk. Elméselem a születésem történetét.



– Minden bizonnal érdekes lenne – felelte a sün.
– Csakhogy sajnos nem érek rá. Aludtтеjes csuprotkat készíték a kislányaimnak!

Sorra mindenkiel ugyanígy jártam. A meghívottaknak ilyen-olyan sürgős elfoglaltságai akadtak. Senkivel sem találkoztam, se madárral, se siklóval, se manóval, se eger asszonysággal, aki ráért volna megnézni a házamat, történeteket hallgatni a böngészekről vagy a világrajövetelemről.

Visszatértem üdezöld partszakaszomra. Kiültem a verandára. A saját verandámra, az én egyedülálló verandámra, amit lombfűrészsel készített díszek ékesítenek...

És akkor hirtelen megint belém villant: – Hoppá! Hát ez az!

Fel kell derítenem, merre folyik a patak!

A hűvös vízbe ereszkedtem, és gázolni kezdtem a folyásiránnyal szemben haladva.

A patak úgy folyt, mint a patakok általában: szélesyen és kedvesen. Áttetsző volt és sekély, medrében kavicsok lapultak. Másutt elsötétült, és majdhogy el nem lepett. Tükrén kék és piros virágú vízinövények ringatóztak. A nap lemenőben volt, sugarai épp a szemembe sütöttek, amitől lassan jókedvem kerekedett.

Egyszer csak barátságos hang ütötte meg a fülemet. A folyó közepén takaros vízimalom pörgött, amit valaki gallyakból és erős levelekből tákolt össze.

– Vigyázz a vízimalomra! – szólalt meg egy hang. A nappal szemben hunyorogva megpillantottam egy pár fület a part menti pázsitból kikandikálni.

– Csak nézelődöm! – feleltem. – Te ki vagy?

– Fridolin – válaszolta a bámulatos fülek tulajdonosa. – És te ki vagy?

– Egy szökevény muminbocs, aki különös csillagzat alatt született.

– Miféle csillagok alatt? – érdeklődött Fridolin. Ettől egyszeriben jókedvem kerekedett, hiszen első ízben kérdeztek tőlem olyasmit, amire öröm volt válaszolni.

Kicammogtam a vízből, és leültem új ismerősöm mellé. Mindent elmeséltem neki attól fogva, hogy kicsomagoltak az újságpapír pólyából. (Az igazat megvallva, Fridolinak azt mondtam, hogy falevelekbe voltam bugyolálva.) A vízimalom egyre csak pörgött, lapátjain csillogó vízcseppekkel. Az alkonyi nap rőtes színt öltött, engem pedig nyugalom töltött el. Boldognak éreztem magam.

– Az a böngésző pokoli egy hárpia lehetett – mondta Fridolin, mikor befejeztem a történetemet.

– Az is volt! – helyeseltem.

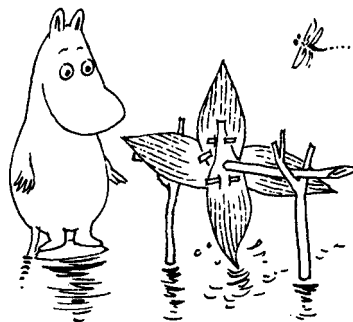
– A böngészőknél rosszabbat elképzelni sem tudok.

– Én se! – feleltem mély meggyőződéssel.

Aztán csak ültünk egymás mellett, és néztük a napnyugtát.

Fridolin elmagyarázta, hogy kell vízimalmot fabrikálni, és én később megtanítottam ezt a fiamnak, Muminbocsnak.

(A következőképpen kell: két kis ágat vágunk eve-



zövíllának. Ezeket a folyómeder homokjába ássuk kevéssel egymás mellé. Aztán veszünk négy erős levelet. Ezeket átszúrjuk középtűt úgy, hogy csillagot formáljanak. A képen láthatjátok, hogy a szerkezetet meg lehet erősíteni gallyakkal is. Végül a levélkereket

óvatosan a villák közé helyezzük, hogy a vízimalom elinduljon.)

Mikor beesteledett, Fridolinnal együtt tértünk vissza az én üdén zöldellő partszakaszomra, ahol meghívtam a házikómba.

Fridolin azt mondta, jó kis ház ez. (Márpedig ha Fridolin valamire azt mondja, hogy jó, akkor az csodálatos és elképesztő. Fridolin kerüli a nagy szavakat.)

Éjjel ismét a szél dalolt fejkünk felett.

Megtaláltam hát első barátomat: ezzel kezdődött el az én igazi életem.

MÁSODIK FEJEZET

*melyben bemutatom nektek Kóbort
és Kótyomfittyet, valamint a Vízisellő
páratlan vízre bocsátását.*



em gondoltam volna, hogy másnap reggel buzgó sürgés-forgásra ébredek. Fridolin viszont sikeresen meglepett: már javában azon ügyködött, hogy hálót eressen a patak vizébe.

– Hahó! Vannak itt halak? – kérdeztem.

– Aligha – mondta Fridolin. – De a hálóban így is mindig fennakad valami. Gyere! Látogassuk meg Kótyomfittyet!

Bezártuk az ajtót és útra keltünk.

– Kótyomfitty a közelben lakik – magyarázta Fridolin. – Egy amerikai kávékonzervben tanyázik a kis mafla. Tudod, olyan kékben!

– Rokonok vagytok? – kérdeztem.

– Az unokaöcsém. Én neveltem fel, miután a szülei eltűntek egy nagytakarítás során.

– Borzasztó! És sosem lettek meg?

– Nem – felelte Fridolin, azzal elővett egy cédrusfából készített sípot, amelynek a belsejében egy borsószem rejlett, és kétszer belefújta.

Kótyomfitty azon nyomban a színen termett, fülé farka lobogott siettében, nagy nyüszögve próbálta magát hasznossá tenni.

– Jó reggelt! – kiáltotta. – Jaj, micsoda meglepetés: kit hoztál magaddal? Nahát, igazán megtisztelő. Csak az a baj, hogy még nem takarítottam ki a konzervkulipintyómat!

– Ne aggódj, csak sétálgatunk! – nyugtatta meg Fridolin. – Velünk tartasz?

– Hát, tulajdonképpen... persze! Egy pillanat, csak néhány holmit magammal viszek! – azzal eltűnt a konzervdobozban. Csak vad keresést-kutatást lehetett hallani, majd ismét felbukkant Kótyomfitty, hóna alatt egy pozdorjaládikóval. Utunkat hármásban folytattuk át az erdőn.

– Drága unokaöcsém! Tudsz festeni? – fordult Fridolin hirtelen Kótyomfittyhez.

– Hogy én? – kérdezte Kótyomfitty. – Egyszer minden unokatestvéremnek festettem egy-egy ültetőkártyát. Már megbocsáss, de luxuskivitelűt óhajtasz, amin aranyfesték is van?